

Nový typ obolu Václava III.

Pavel Gregor

Abstract: A New Type of Wenceslas III' s Obol

Based on the latest findings concerning the coin production of King Wenceslas III in Hungary, the article presents an until now unknown and unpublished obol type issued by this ruler.

Key words: Hungary; denier; obol; Wenceslas III; Heidingsfeld; heller

V Numismatických listech č. 78 byl publikován článek věnovaný novému určení tzv. heidingsfeldského halře,¹ v němž autoři na základě podrobné metrologické a ikonografické analýzy všech dostupných exemplářů a jejich výskytu došli k závěru, že se ve skutečnosti jedná o uherskou denárovou ražbu Václava III.

V době přípravy zmíněného článku jeho autoři neměli žádnou informaci o případné existenci obolu k tomuto typu denáru. Teprve v 18. aukci aukční síně KM Numis, konané 17. až 19. listopadu 2025,² byla jako položka č. 231 dražena další ražba Václava III., přiřazovaná ještě do nedávna Karlu IV. a mincovně v Heidingsfeldu. Již samotní pořadatelé aukce nicméně v popisu ražby odkazují na nové přiřazení tohoto typu a zároveň uvádějí domněnku, že se zřejmě nejedná o denár, nýbrž o halř. Jelikož autorovi tohoto článku bylo umožněno dražený exemplář prozkoumat a tuto domněnku ověřit, níže je uveden popis tohoto nově zjištěného typu obolu.

Obr. 1. Obol Václava III. (foto P. Gregor).

* Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2024–2028/11.I.c. 00023272).

¹ Gregor – Cihlár – Budaj 2025.

² KM Numis 18/2025, pol. č. 231. Online.

UHRY, Václav III. (jako Ladislav V., 1301–1305)

Mincovna: *Buda?*, AR obol

Av.: koruna v hladkém kruhu.

Rv.: stojící korunovaný dvouocasý lev doleva v hladkém kruhu.

Lit.: –

9,85 x 9,76 mm, 0,264 g

Uložení: soukromá sbírka, ev. č. 2233.

Při stanovení nominálu je nutné vycházet nejen z metrologie zkoumaného exempláře, ale je také nezbytná analýza a porovnání mincovních obrazů. Průměrná hmotnost denárů se blíží hodnotě 0,372 g a průměr 11,34 mm.³

Obr. 2.a – Lící strany obolu a denáru (foto P. Gregor).

Obr. 2.b – Rubní strany obolu a denáru (foto P. Gregor).

Obr. 2.a a 2.b demonstrují vzájemný poměr velikostí denáru⁴ a obolu. Oba exempláře byly vyfotografovány společně v rámci jednoho snímku, aby poměr jejich velikostí zůstal zachován a nezkrácen. Již na první pohled je patrné, že v případě zkoumaného exempláře se nemůže jednat o ostříhaný denár ani o denár vyražený na menším střížku. Hlavním východiskem pro toto konstatování je nejen menší průměr samotného obvodového kruhu 7,9 mm na zkoumané minci oproti průměru 10,08 mm u zobrazeného denáru, ale především také menší rozměry koruny i figury lva ve srovnání s jejich obrazy na běžném denáru.

³ Průměrné hodnoty byly stanoveny z údajů 29 ks denárů prezentovaných v článku *Gregor – Cihlár – Budaj 2025*, s. 48–49, tab. 3.

⁴ Tento denár byl publikován v článku *Gregor – Cihlár – Budaj 2025*, s. 48, tab. 3 a s. 70 pod číslem 17.

Na lici analyzovaného exempláře je zobrazena královská koruna v podobném provedení jako na denárech. Vzhledem k menším rozměrům se její obraz od vyobrazení na denáru liší jen v nepatrných detailech. V čelence na zkoumané ražbě je vyryto pouze pět hlavních drahokamů, zatímco na denárech se jich vyskytuje obvykle šest nebo sedm. Dále, drahokam pod středovou lilí se na zkoumané minci svým tvarem blíží trojúhelníku, zatímco na denárech je tvořen jedním celým a dvěma půlenými kosočtverci. Středová lilie se na našem exempláři rozděluje na dva samostatné půlobloučky, které přecházejí do krajních lilí, v nichž tvoří jejich střední lístek. Vnitřní lístky krajních lilí jsou tak puncovány samostatným puncem. Obraz lva na rubu je částečně zkreslen dvojrázem s posunutím nahoru a pootočením přibližně o 10°, z toho důvodu jsou některé jeho části špatně čitelné. Díky této skutečnosti není koruna zvýrazněná, jelikož splývá s linií hlavy lva. Horní část koruny je však jasně patrná, a to i včetně dvou kruhových otvorů mezi lístky koruny. Hřívá lva i zde není tvořená měsíčky, ale samostatnými záseky. Tvar ocasu utrpěl dvojrázem nejvíce. Je zřetelné, že jej tvoří dva nezávislé prameny, ale jejich překřížení není na prezentované ražbě prokazatelné. Přední i zadní tlapy jsou provedeny způsobem obvyklým u denárů.

Existence obolu v daném období je sice neobvyklá, nikoli však nepravděpodobná. Tento nominál byl v rámci mincovní produkce Václava III. doposud zjištěn pro typ Huszár č. 438.⁵ Novější literatura uvádí i obol pro denár typu Huszár č. 436 – pod číslem 22/5 jej publikoval například Lengyel.⁶ Existence obolů je doložena také v rámci mincovní produkce Václavova předchůdce Ondřeje III. (1290–1301), například typy Huszár č. 409, 417, 425 a 432.⁷ Lengyel pod číslem 21/2⁸ uvádí obol pro denár typu Huszár č. 385, a další typy obolů pod čísly 21/6, 21/10, 21/18, 21/25, 21/26, 21/27, 21/28, 21/32, 21/34 a 21/38.⁹ Také pro Václavova nástupce Otu Dolnobavorského (1305–1307) uvádí Lengyel obol pod číslem 23/2.¹⁰

Hmotnosti dosud známých exemplářů těchto nominálů se pohybují v rozmezí 0,10 g až 0,35g. Průměrná hmotnost celkem 72 ks známých obolů Ondřeje III. činí 0,21 g (v případě ražeb tohoto panovníka bylo nicméně zaznamenáno i několik podstatně těžších exemplářů tohoto nominálu dosahujících hmotnosti až 0,56 g). Průměrná hmotnost doložených šesti obolů Karla Roberta z Anjou (1301–1342) ražených před rokem 1323 je 0,18 g.¹¹ Deklarovaná hmotnost obolu Oty Dolnobavorského draženého v 48. aukci Pannonia Terra činí 0,19 g.¹²

Na základě srovnání s výše uvedenými daty lze konstatovat, že ražba prezentovaná v tomto článku svou hmotností 0,264 g plně koresponduje s hmotnostmi obolů ražených v daném období. Je tedy zřejmé, že naši znalost uherského mincovnictví tak můžeme rozšířit o nový, dosud neznámý typ tohoto nominálu.

⁵ Huszár 1979, s. 76.

⁶ Lengyel 2019, s. 142.

⁷ Huszár 1979, s. 73–75.

⁸ Lengyel 2019, s. 131.

⁹ Lengyel 2019, s. 132–139.

¹⁰ Lengyel 2019, s. 143.

¹¹ Srov. Gregor – Cihlár – Budaj 2025, s. 57, tab. 5.

¹² Pannonia Terra Numizmatika, aukce č. 48/2019, č. 180. Online.

Literatura

- Gregor, P. – Cihlář, J. – Budaj, M. 2025: Heidingsfeldský haléf Karla IV., nebo uherský denár Václava III.?. Numismatické listy 78/2023, s. 37–74.
- Huszár, L. 1979: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute. München (reprint Battenberg München).
- Lenyél, A. 2019: Ezüstkönyv I. 997–1307. Budapest.

Internetové zdroje

- KMNumis s. r. o. Aukce č. 18/2025, pol. č. 231. In: km-numis.onebid.cz. Aukce. Ukončeno. Dostupné z: <https://km-numis.onebid.cz/cs/mince-karel-iv-mincovna-heidingsfeld-nove-razeno-k-uhram-vaclav-iii-jako-nech-218-ale-haler-9-1mm-0-26g/3070456>. [Cit. 2026-01-16].
- Pannonia Terra Numizmatika. Aukce č. 48/2019, pol. č. 180. In: pannoniaterra.hu. Dostupné z: <https://www.pannoniaterra.hu/tetel/40/180>. [Cit. 2026-01-30].

Summary

A New Type of Wenceslas III' s Obol

The article discusses a previously unpublished specimen of a coin bearing the images of a crown and a lion, which was recently sold at an auction. The iconography of the coin corresponds to the denier type which has recently been proved to be, instead of being the so-called Heidingsfeld heller of King Charles IV, a Hungarian issue of King Wenceslas III. However, the metrological parameters of the specimen examined do not correspond to the deniers of that time and the details of the figure of the lion and the crown also differ slightly. Considering these facts, the author concludes that the coin presented in this article is a new, hitherto unknown and unpublished type of Wenceslas III' obol struck in Hungary.

Pavel Gregor
Národní muzeum, numismatické oddělení
Vinohradská 1, 110 00 Praha 1
Česká numismatická společnost, z.s. pobočka Pražské groše
Arménská 1369/4, 101
pa.gregor@tiscali.cz